

PAPER DETAILS

TITLE: Korku Türünün Dünya Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Türk Çocuk Edebiyatında Yaygın Olmamasının Nedenleri

AUTHORS: Hakan İSKENDER

PAGES: 295-310

ORIGINAL PDF URL: <https://www.anadiliegitimi.com/tr/download/article-file/226754>

Korku Türünün Dünya Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Türk Çocuk Edebiyatında Yaygın Olmamasının Nedenleri

*Hakan İSKENDER**

Öz

Bu çalışmanın amacı, Batı çocuk edebiyatında özellikle 90'lı yıllardan itibaren geniş okur kitleleri edinmeye başlayan korku öykülerinin dünya çocuk edebiyatındaki yerini ortaya koymak ve Türk çocuk edebiyatı içinde yaygınlaşamama nedenlerini tespit etmektir. Çalışmada öncelikli olarak çocuk edebiyatı içinde değerlendirilen farklı türlerde tarih boyunca korku duygusunun nasıl işlendiğine değinilmiştir. Daha sonra çocuklara yönelik çağdaş korku öykülerinin genel nitelikleri ve türün değeri üzerinde durulmuştur. Son olarak da korku öykülerinin Türk çocuk edebiyatında yaygınlaşamama gerekçeleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu gerekçeler arasında; aile ve öğretmen gibi eşik bekçilerinin çeşitli sebeplerle korku öykülerini çocukla buluşturmamaları, yazarların korku gibi ana akım dışında sayılabilecek farklı türlerde eserler kaleme alma konusundaki çekingenlikleri, korku öykülerinin diğer türlere göre daha niteliksiz olduğu kanısı, Türk çocuk edebiyatındaki hâkim çocuk imgelerinin korku öykülerindeki çocuk imgeleriyle uzlaşmaması, toplumun bazı kesimlerinde çocuğu korkutmaya eğitsel bir değer yüklenmesine devam edilmesi yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Türk çocuk edebiyatı, korku öyküleri, okuma kültürü.

The Place of Horror Genre in World Children's Literature and Reasons for Its Unpopularity in Turkish Children's Literature

Abstract

The aim of the present study is to determine the place of horror stories in world children's literature, which have enjoyed a wide readership in Western children's literature especially since the 1990s, and to analyse the reasons why this genre has failed to become common in Turkish children's literature. The study first discusses how horror has been treated in different genres classified under children's literature throughout history. It then focuses on the general nature of contemporary horror stories for children and the value of this genre. It finally attempts to explain the reasons why horror stories have failed to become popular in Turkish children's literature. These reasons include the tendency of gatekeepers such as parents and teachers not to introduce horror stories to children for several reasons, the inhibition of writers about writing different genres such as horror stories that are considered outside the mainstream, the opinion that horror stories are less qualified than other genres, the incompatibility of child images predominant in Turkish children's literature with those in horror stories, and the ongoing inclination in some parts of the society to regard horror, namely frightening children, as a way of disciplinary upbringing.

Key Words: Turkish children's literature, horror stories, reading culture.

* Doktora öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD.
E-posta: hiskender82@gmail.com

Giriş

Çocuk okur kitlesini hedef alan bir kitapta korku öğelerinin yer alması ilk bakışta şaşırtıcı görünebilir. Çocuğu korkutmaya çalışmanın çağdaş eğitsel ilkelerle uzlaşabileceği düşüncesi yadırgatıcıdır (Yörükoğlu, 2002: 287-302). Bu düşünceden hareket ederek doğaüstü veya bu dünyayla ilgili birtakım korku öğelerinin de çocuk kitapları içinde yer almaması gerektiği rahatlıkla ifade edilebilir. Öte yandan bu tür bir akıl yürütme, gerçekte çocuk ve korku duygusu arasındaki ilişkinin niteliğini yüzeysel olarak ele almakta ve özellikle 90'lı yıllardan sonra dünyada önemli bir okunma düzeyine ulaşan çocuk edebiyatındaki korku öykülerinin başarısının ardında yatan gerekçeleri ve bu tür kitapların amaçlarını görmezden gelmektedir. Bu durumda, böyle bir başarının sonucu olarak korku kavramının çocuk gerçekliğiyle ilişkisinin çocuk edebiyatı açısından yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Temel olarak korkuyla ilgili bilinmesi gereken ilk şeylerden birisi, onun da sevgi, nefret, öfke, hüznün, mutluluk ya da neşe gibi pek çok duyguyla beraber insan davranışlarının ayrılmaz bir parçası olduğudur. Her duygu gibi korku da hayatın içinde ve insan tecrübesinin bir basamağında kendine yer bulur. Preuschoff (1998: 1-2)'a göre, "korku koruyucu bir tepki olarak yaşamı destekler, kişinin gelişiminde ve kişisel olgunlaşmasında yardımcı olur. Çünkü yeni olgulara ya da bilinmeyene karşı hissettiğimiz korkuyu her yenişimizde ileriye doğru daha büyük bir adım atmış oluruz." Hayatın doğal akışı içinde sürekli olarak farklı gelişim dönemlerinde, farklı korkularla yüz yüze gelinir. Mercurio ve McNamee (2008)'e göre korkular, pek çok çocuğun gelişiminin doğal bir parçasıdır. Çocukların korkuları üzerine yapılan çeşitli araştırmalar, bu korkuların çocuğun gelişim süreciyle beraber farklılaştığını da göstermektedir: "Bebeklik döneminde ilk ortaya çıkan korkular genellikle anne-babadan ayrılma ve yabancılardan korkmadır. Erken çocukluk döneminde canavarlar, karanlık yerler ve büyük, genellikle de tüylü hayvanlarla ilgili korkular görülmeye başlanır. İlkokul yılları; yalnız kalma, kaçırılma ve hırsızlar üzerine olan yeni korkuların görüldüğü yıllardır. Gerçek şiddete dayanan yetişkin tarzı korkular ise – çeteler, silahlar, savaşlar gibi- ilk ergenlik çağında görülmektedir. Bununla beraber bu tür korkular, bizzat tecrübe edilmişse daha küçük yaşlarda da görülebilmektedir" (Garber, Garber, & Spitzman, 1993; Hall, 2003; Miller, 2004; Akt. Mercurio ve McNamee, 2008). Buradan hareketle dünyanın kurallarının yeni keşfedilmeye başlandığı çocukluk çağının korku duygusunun yoğun olarak yaşandığı bir dönem olduğu söylenebilir.

Çocukların ilk oyunlarına bakıldığı zaman, bu oyunların mantığının korku duygusuyla iç içe geçmiş olduğu görülür. De Rijke (2004), peekaboo (Türkçesi için cee) oyununun hemen bütün çocukların sevdiği bir oyun olduğuna dikkat çeker ve çocukların neden bu oyunla kendi korkularını yarattığını sorgular. Buna cevap olarak ise "oyunda ebedi ayrılık kaygısının sergilenmesi ve bunun korkutucu unsur olan boo (cee) ile ortadan kaldırılmasını" gösterir. Çocuklar doğaları gereği oyunları severler, meraklıdırlar ve yeni şeyler keşfetmeye düşkündürler. Korku da dünyayı yeni tanıyan çocuklar

için merak edilenin ve bilinmeyenin peşindeki keşif sürecinde sıklıkla hissedilir. Clasen (2010: 117)'e göre, korku öyküleri de heyecanlı çocuk oyunları ile ilişkili görünmektedir:

“Herhangi bir ebeveynin gözlemleyebileceği gibi çocuklar, biraz korkutucu oyunları severler (saklambaç, cee vb.). Tipik olarak oyun alanı da temelde çocukların kendi sınırlarını deneyebileceği ve zorlayabileceği düşük düzeyde maceranın yaşandığı bir yerdir. Muhtemelen korku öyküleri de heyecanlı bir oyuncak merdiven veya macera sporlarının zihinsel bir çeşididir.”

Çocukların serüven isteklerinin ve keşif arayışlarının önemli bir yer tuttuğu dünyayı tanıma süreçlerinde, karşılarındaki bilinmezliğin verdiği korkuyla yüzleşme onları heyecanlandırmaktadır. Tekşan, Acar ve Yiğit (2012)'in çocuk edebiyatı eserleri oluşturulurken çocukların görüş ve isteklerinin belirlenmesi amacıyla 9-12 yaş arasındaki çocuklarla beraber gerçekleştirdikleri araştırmada katılımcıların çocuk kitaplarında korku ögesine yer verilmesini talep ettikleri görülmüştür. Bu çalışmada, çocukların “Hayalinizdeki kitap nasıl olmalıdır?” sorusuna yönelik olarak tasarladıkları kitapların başlıkları arasında “Okulda Hayaletler, Okulumuzun Hayaleti, Okul Hayaleti” gibi isimlere rastlanmaktadır.

Batı'daki çocuk edebiyatı ürünleri içinde giderek yaygınlaşan korku öykülerinin çocuğu dehşete düşürmeden onun merak, keşfetme arzusu gibi duygularını tatmin ederek çocuğa hayatla ilgili birtakım değerler kazandırabileceği ve okuma zevki verebileceği düşünülmektedir. Çocukların bu tür kitaplara olan düşkünlüğü, birtakım sayısal verilerle de ortaya çıkmaktadır. “2000 yılında Guinness Rekorlar Kitabı, çocuk okur kitlesine yönelik korku öyküleri kaleme alan R. L. Stine'in dünya çapında 220 milyon kopya satan Goosebumps serisini tüm zamanların en çok satan çocuk kitabı serisi olarak ilan etmiştir. 2008 yılına gelindiğinde ise R. L. Stine'in kitaplarının satış sayısı dünyada 400 milyonu geçmiştir” (Marcovitz, 2013). Buna karşılık Türkiye’de ise çocuk okura göre korku öykülerine fazla rastlanmamaktadır. 2014 yılında Tudem Yayın Grubu tarafından bu duruma dikkat çekilerek “Türk çocuk edebiyatında eksikliği hissedilen korku türünün gelişimine katkı sağlamak” amacıyla bir korku öyküleri yarışması düzenlenmiştir (URL-1, 2016). Bu noktada korku öykülerinin yaygınlaşmasını engelleyen pek çok kısıtlayıcı unsurun Türk çocuk edebiyatının dinamikleri içinde yuvalandığı söylenebilir. Bu çalışma ise korku türünün tarihsel süreçte dünya çocuk edebiyatındaki yerini ve Türk çocuk edebiyatında yaygınlaşmama nedenlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel bir yaklaşıma göre desenlenmiş olup çalışmanın dayandığı veriler, ilgili literatürün taranması sonucunda oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler yorumlanarak raporlaştırılmıştır. Çalışmada öncelikli olarak tarihsel süreç içinde çocuklara seslendiği düşünülen edebî türlerde korku duygusunun yerine değinilmiştir. Daha sonra, çocuk edebiyatı içindeki modern korku öykülerinin nitelikleri ve türün değeri üzerinde durulmuştur. Son olarak da Türk çocuk edebiyatı içinde

korku öykülerinin yaygın şekilde ortaya çıkmasını engellediği düşünülen gerekçeler ayrı ayrı incelenmiştir.

Çocuğa Yönelik Korku Öykülerinin Tarihsel Gelişimi

Pek çok toplumun geleneksel edebiyatına (mitler, efsaneler, halk masalları vb.) göz atınca korku ve dehşet içeren öykülere sıklıkla rastlanılır. Günümüzde çocuklara seslendiği düşünülen masal gibi birtakım geleneksel edebiyat türleri, aslında yetişkin-çocuk ayrımının yapılmadığı, çocuğun yetişkinlerden ayrı bir enformasyona ihtiyaç duyduğunun düşünülmediği çağların ürünleriydi. Bu bakımdan değerlendirildiğinde kimi zaman okurları dehşete düşüren korkutucu öğelerin yer aldığı bu öyküler, yetişkinlere yönelik olduğu kadar toplumların ortak tecrübelerinin çocuklara aktarılmasında da işlevsel olarak kullanılıyordu.

Korku duygusunun çocukla ilişkilendirildiği öykülere mitler ve efsanelerde sıklıkla rastlanmaktadır. “Yunan mitolojisinde Kronos ve Kikloplar, Rusların Baba Yaga’sı, Brezilyalıların Mula Sem Cabeca veya Saci Perere öyküleri çocuk yiyen öcüleri, cadıları veya kötü ruhları betimlemektedir” (De Rijke, 2004: 506). Kazak metinlerinde bazen alnının ortasında tek bir gözü olan iğrenç görünümlü bir varlık olarak tasvir edilen Albastı, çocukları kaçırıp onlara memesinden süt verir ve onları öldürür (Beydili, 2004: 39). Bu tür korkutucu figürlerin mitoslarda yer almasının nedeni, “onların ilkel toplumların hayallerini değil, geçmişten günümüze kadar gelen değerli hatıralarını dile getirmesidir” (Fromm, 1992: 210). Dolayısıyla mitler ve efsanelerde çocukların korkutucu sembollerle bir arada görülmesi sadece sanatsal bir yaratının dile getirilişi değil, toplumların çok daha derinlerde saklayarak korudukları tecrübelerinin birer aktarım ifadesi olmasıdır.

Çocukla korkutucu olanın edebî anlatılarda bir arada yoğrulması sadece mitler ve efsanelerde görülmez. Masallar da korkutucu öğelerin sıklıkla kendine yer bulduğu anlatılardır. Geniş bir coğrafyanın kültürel mirasından beslenen Arap edebiyatı şaheserlerinden Binbir Gece Masalları’nda cinler, ifritler ve gulyabanilerin yer aldığı ürpertici öykülere rastlanmaktadır. Geleneksel masallar aslında çocuklar için yaratılmış bir tür değildir ve masalların temelde mitik olanla bağlantısını koruduğu düşünülür. Eliade (2001: 244), “masallarda mitsel öğeler ve kişilerin gizlendiğinden” bahseder. Örneğin, masallarda görülen cadı veya dev anası gibi insan yiyen figürler, bu anlamda mitlerin masallara mirasıdır. Campbell (1995: 76)’a göre, “tüm dünyada ilkel ya da ilerlemiş fark etmeksizin her kültürün folklorunda yamyam cadılar yer almaktadır.” Masallarda insanların evrensel korkuları (ölüm, ayrılık, iffet kaybı, yamyamlığa maruz kalma vb.) sembolik bir dille anlatılmaya devam edilmiştir. Dilidüzgün (1996: 35), “şiddet ve kötü güçlerin her masalda yer alan ana motifler olarak belirlenebileceğini” ifade ederek “masalın yaşamın basitleştirilmiş bir modeli olması sebebiyle gerçek yaşamdaki şiddet, kötülük ve korkutucu öğelerin masalda yer almasının da son derece doğal olduğunu” belirtir. Kısacası,

toplumların ortak hafızalarında sakladıkları korkuları sembolik bir dil kullanarak çocuklara aktaran masallar, onların sert ve acımasız hayatla nasıl başa çıkmaları gerektiğine dair bir kılavuz görevi görmüştür.

Modern sanat ve edebiyatın işlediği pek çok korku temasına geleneksel edebiyatın kaynak teşkil ettiği görülebilir. Günümüz popüler kültüründe yer bulan pek çok figür ve motifi izini (zombi, vampir, perili ev vb.) halk masallarında ya da mitlerde bulmak mümkündür. Geleneksel edebiyatta kendine geniş yer bulan korku duygusunun kaynağını, sadece karanlık çağlarda bilinmeyenin doğurduğu çaresizliğin yansıması olarak düşünmek doğru değildir. Tarihsel süreçte insanların benzer korkularının kılık değiştirerek pek çok farklı zaman diliminde farklı yapıtlarda sürekli boy gösterdiği fark edilebilir. Bu korkuların ninni gibi doğrudan çocuklara seslenen ve son derece masum görünen manzumelere bile sindiği rahatlıkla görülmektedir. “En eski ninniler, efsun, tılsım, cadı gibi inanışların etkisiyle ortaya çıkmıştır ve onlardan izler taşımaktadır” (Uğurlu, 2012: 8). Türk ninnilerinde perilerin uyumayan çocukları çuvala koyup kaçıracağı, çocuklara çeşitli hayvanlar tarafından zarar verileceği, onların kaçırılacağı ya da yeneceği gibi konulara yer verildiği görülmektedir:

Akşam olur güneş batar

Hu hu hu Allah

Periler kapıları çalar

Oğluma uyku ver Allah

Uyumayan çocukları

Hu hu hu beni

Çuvala katar

Tilki görmesin seni

Benim yavrum rüyalara dalar

Tilki seni görünce

Uyu yavrum uyu (Giresun)

Hem seni yer hem beni (Ordu)

(Ungan, 2009: 66-69)

Geleneksel edebî türlerde korkutucu olanın yer bulması, yetişkinler açısından birtakım pragmatik sonuçlar doğurmuştur. Bu tür eserlerin verdiği mesajlarla çocukların eğitilmesi ve disiplin altına alınması amaçlanmıştır. Hood (2008: 3)’a göre de “tarihsel açıdan değerlendirildiğinde çocuklar için korku edebiyatı didaktik bir formdur. Dersini açık ve unutulmaz yapmak için korkuyu, iğrenmeyi ve şok ediciliği kullanarak öğretmeyi amaçlar. Çocuklar için didaktik korku edebiyatı, toplumsal kuralları savunur ve onlara uyulmazsa karşılaşılabilecek ürkütücü sonuçları gösterir.” Bu yolla pek çok masalda örneği görüldüğü gibi çocuğun tanımadığı kişilere inanması ya da büyüklerinin sözünü dinlememesi sonucunda başına neler geleceği anlatılmaya çalışılır.

Avrupa’da Aydınlanma Çağı’yla beraber rasyonel düşüncenin gelişimi sonucunda çocukluk imgesinin dönüşümüne de şahit olunur. Bu dönemde, çocuklar artık geleneksel toplumun ortak yaşam alanından çıkarılmaya ve çocukluk da yetişkinlerden farklı bir toplumsal form olarak düşünölmeye

başlanmıştır. Artık, çocuğun özel ihtiyaçlarından söz edilmektedir ve bunun sonucunda korkunun bir disiplin ve eğitim aracı olarak kullanılması farklı endişeleri ortaya çıkarmıştır. John Locke ve Jean Jacques Rousseau, bu bakımdan geleneksel edebiyatın çocuklar üzerindeki etkilerini hoşnutsuzlukla karşılamışlardır. “John Locke, ailelere çocuklarını her çeşit korkudan uzak tutmalarını söylemiş ve onlara korkutucu *Raw-Head* ve *Bloody Bones* öykülerini anlatmamaları konusunda uyarmıştır. İlk Hollandalı kadın pedagog Betje Wolff ise korkuyu *çocuk kalbinin zehri* olarak adlandırmıştır” (Dekker ve Röling, 2004: 354). “Jean-Jacques Rousseau ise peri masallarının değeri şüpheli olan ahlaki dersleri ve öncelikle de dünyanın gerçekçi olmayan temsili yüzünden çocuklar için doğrudan tehlikeli ve zararlı olduğunu düşünmüştür” (Nikolajeva, 2008: 186).

16 ve 17. yüzyıllarda İngiliz kilisesine karşı çıkan tutucu bir mezhep olarak beliren ve yaygınlaşan Püritenizm de bu dönemde çocuk eğitimi üzerine önemli ve etkili görüşler ileri sürmekteydi. Püritenlerin görüşleri ile çocuk eğitime dönük çığır açan bir rolü bulunan Rousseau’nun görüşleri temelde birbiriyle uyuşmamaktadır. Püritenler, çocukların doğuştan günahkâr oldukları fikriyle hareket ederken Rousseau, çocukların masum olarak doğduğuna ve toplum tarafından yozlaştırıldığına inanmaktaydı. Püriten ahlakı, çocuklar için dinî öğretimi ve ahlaki değerleri ön planda tutan öğretici bir edebiyatın ortaya çıkışını desteklemişti. Yine de çocukluk tasarımıyla ilişkin bu iki farklı ve yaygın kabul gören görüş, masalların zararları konusunda birleşiyordu. “Hurafeleri destekleyen ve uygun ahlaki dersler içermeyen masallara karşı Locke ve Rousseau’nun takipçileri de Püritenlerle beraber hareket etmişlerdir” (Russell, 2001: 272). Çocuklar için dinî ve ahlaki eğitimi ön plana alan didaktik eserler 19. yüzyıl başlarına değin güçlü bir akım yaratmıştı. “19. yüzyıl başlarında masallar, özellikle orta sınıflar arasında çocuklar için uygun olmayan okuma materyali olarak düşünülüyordu. Bir taraftan Püritenler, onları büyücülüğün bir biçimi olarak görürken öbür taraftan Locke ve Rousseau, masalların korkutucu boyutlarına karşı insanları uyarıyor, günlük hayatın öykülerini daha üstün tutuyorlardı” (Susina, 2004: 181).

19. yüzyıldan itibaren Romantizm akımıyla beraber masallara ve fantastik unsurlar içeren öykülere karşı tutumun değişmeye başladığı görülür. 19. yüzyılın başlamasıyla yazılı kültür içinde masallar yeniden keşfedilir. Sözlü gelenekten derlenen ve içinde çocuklar için hiç de uygun olmayan unsurlar barındıran halk masalları, öncelikle Grimm kardeşler tarafından orta sınıf ahlakına uygun şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. 19. yüzyılın sonuna kadar masal derlemeleri ve edebî masalların yazımı, çocuk edebiyatına egemen olmuştur. Bu yüzyılda, çocuklara yönelik hazırlanan eserlerin sayısında belirli bir artışın sağlanmasına rağmen ahlaki eğitimin ön planda tutulduğu ve bu eğitimin de yine korkutucu sembollerle bir ders niteliğinde verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu noktada en ünlü örnek olarak 1845 yılında Almanya’da Heinrich Hoffmann’ın çocuk eğitime yönelik olarak kaleme aldığı *Der Struwwelpeter* gösterilebilir. Kitap, uyaklı kısa öyküler ve bunlarla ilgili günümüzde oldukça

ürkütücü kabul edilebilecek renkli resimler içermektedir. Kitapta çocukların söz dinlememeleri ve yanlış davranışlarda bulunmaları halinde başlarına neler geldiği anlatılmaktadır. En bilinen resimlerinden bir tanesinde parmaklarını emmemesi söylenen bir çocuğun bunu sürdürmesi sonucunda parmakları bir terzi tarafından dev bir makasla kesilmektedir. Oldukça popüler olan bu kitapta yer verilen şiddet yüklü korkutucu sahnelerle geleneksel masalların korkuyu kullanması arasında ise amaç olarak belirgin bir fark mevcuttur. Martin (2008: 1015)'e göre, “masallar, hayatta nasıl kalınacağıyla ilgili dersler vermekte ve sonuç olarak çocuğun veya toplumun hor gördüğü kişinin acımasız dünyada elde ettiği başarı öyküsünü daha iyi anlatmaktadır. 19. yüzyıl ise ahlaki eğitime odaklanmış ve kahramanın başarısından ziyade okuru veya dinleyiciyi cezaya neden olan kötü davranışlar hakkında uyarıştır.”

20. yüzyıla gelindiğinde 90'lı yıllara kadar korku öykülerinin çocuk edebiyatında yaygın bir etkiye sahip olamadığı görülmektedir. Şüphesiz çocukların ilgisini çeken klasik korku öyküleri vardı. Loer (1995: 324)'e göre “korku daima çocukların ilgisini çekmişti ve Dracula, Frankenstein, Dr Jekyll ve Mr Hyde gibi klasikler bu bakımdan günümüze kadar popüler kalmış eserlerdi.” Bununla birlikte 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra korku unsurları üzerinde şiddetli bir sansüre girilerek özellikle çocuklar için zararlı olduğu düşünülen çizgi romanların uysallaştırılmasına çalışılmıştır. ABD’de 1954 yılında çizgi romanların başlığında “korku” kelimesinin kullanılması ve çizgi romanlarda doğaüstü yaratıkların ya da korku içerikli sahnelerinin gösterilmesi yasaklanmıştır. Buna karşılık diğer yandan 1960'lı yıllardan itibaren Maurice Sendak ve Roald Dahl gibi yazarlar aracılığıyla çocuk edebiyatının yüksek ahlaki amaçların peşinde koşan, öncelikli olarak öğretmeyi hedefleyen ve ideal çocuk tiplemesini savunan yüzü değişmeye başlamış ve çocuk edebiyatında grotesk figürlerin yeniden canlanmaya başladığı görülmüştür.

1950'lerde yasaklanan korku kelimesinin çocuklara yönelik yayınların başlığında görülmemesi ise 1991 yılında yayımlanan *Point Horror* (1986-) serisi öykülerine kadar sürmüştür (Hood, 2008). Korku öykülerinin bu tarihten sonra birbiri ardına piyasaya sürülmesi ve geniş okur kitleleri yakalamasının gerekçelerini Batı dünyasındaki siyasi, sosyal ve kültürel arka planın atmosferini göz önünde tutarak değerlendirmek gerekmektedir. “Ronald Reagan’ın başkan olduğu 80’li yıllarda ABD’nin Sovyetler Birliği ile yaşadığı soğuk savaşın sertleşmesi, bütün dünyada nükleer savaş riskinin artmasına ve bir çeşit kıyamet anlayışının ortaya çıkmasına yol açmıştı. Bunun dışında AIDS’in toplum içinde beklenmedik artışı ve yaygınlaşması toplumda bir diğer yaygın korkuyu doğurmuştu” (Muir, 2007: 6). Toplumda yükselen korku dalgası, bir taraftan Elm Sokağında Kâbus gibi çocukların da ilgisini çeken filmlerle ve Stephen King gibi korku hissinin sürüklediği gizemli öyküler kaleme alan yazarların başarısıyla çocuk edebiyatına da yansımış ve çocuklara yönelik kitap pazarına yönelmeyi sağlamıştır (Hood, 2008). Son yıllarda ise bir taraftan korku öykülerinin ana eksenini oluşturan birtakım geleneksel unsurların (vampir, zombi, hayalet vb.) yer aldığı öykülerin yanı sıra korkutucu olanın psikolojik açıdan

ele alındığı daha karmaşık kitapların (Patrick Ness'in Canavarın Çağrısı gibi) ortaya çıktığı görülmektedir (Hahn, 2015).

Günümüzde çocuk edebiyatı içinde değerlendirilen korku öyküleriyle tanınan ve önemli okur kitleleri edinmiş yazarlar vardır. Bunların arasında belli başlı isimler olarak R. L. Stine, Chris Priestley, Darren Shan, Joseph Delaney, Cliff McNish, Anthony Horowitz, Alvin Schwartz, Holly Black, Christopher Pike, Charles Higson gibi yazarlar sayılabilir. Türkiye'de ise Tudem Yayın Grubu tarafından 2014 yılında çocuk edebiyatı alanında düzenlenen korku öyküleri yarışmasında dereceye giren Hanzade Servi, Alper Kaan Bilir, Ali Benice, Kadri Kerem Karanfil, Ragıp Eşref Filiz gibi yazarlar türün tanınırlığı üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır.

Korku Öykülerinin Genel Özellikleri ve Değeri

Hahn (2015), korkunun edebî açıdan kesin olarak ana hatlarının çizilemeyeceği kâbus dolu, tuhaf öyküler içeren şemsiye bir terim olduğunu ifade eder. Bu bakımdan pek çok farklı türde kaleme alınmış kitapta korku unsurları bulunabileceği gibi korku öykülerinde de farklı türlerin unsurlarına rastlamak mümkündür. Bilim kurgu ve fantastikle bu bakımdan benzerlikler taşıyan korku öykülerinin çocuk okur eksenli olarak ele alındığında yetişkinlere yönelik korku kitaplarından farklı birtakım özellikleri ön plana çıkmaktadır.

Korku öyküleriyle ilgili olarak altı çizilmesi gereken ilk nokta, bu öykülerin amacının çocuğu korkutmak ya da dehşete düşürmek olmadığıdır. Smith (1996)'e göre çocuklar için korku türünde eserler, dehşet vericiden ziyade ruhani özellikler taşır. Çocukların tüylerini diken diken etmek yerine onlara tatlı bir ürperti duyurur. Paulsen (1995) ise çocuklar için yazılan korku öykülerinin aslında korkutucudan ziyade genellikle tuhaf ve olağandışı olduğunu ifade eder.

O'Sullivan (2010: 128), "çocuklar için hazırlanan korku öykülerinde yetişkinlere yönelik olanlarının aksine genellikle belirsizliğe yer verilmeyip bunun yerine öyküde bir kapanış sağlandığını ve görünüşte açıklanamaz olanın açıklandığını" belirtir. Bu bakımdan, çocuklara yönelik korku öykülerinde, kötülüğün daha sonra tekrarlayabileceğine açık kapı bırakan sahte denilebilecek bir yenilgiyle sağlanan aldatici mutlu sonlara yer verilmemelidir. Korkunun kaynağı kötülük, çocuğun aklında şüpheye yer bırakmayacak nihai bir yenilgiye uğramalı ve kahraman için kesin bir mutlu son olmalıdır. Bu durum, özellikle halk masallarının çocuklar için uyarlanması noktasında çocuk gerçekliğinin yanlış algılanmasıyla ilgili önemli bir sorunla da ilişkili görünmektedir. Üzerinde düzeltmeler yapılan, çocuk gerçekliğine uygun duruma getirilmeye çalışılan bazı halk masalları çocuklar üzerinde umulanın aksine bir etki yaratabilmektedir. Örneğin, Trousdale (1989), Üç Küçük Domuz masalı sonunda kurdun ölmediği ve domuzun evinden kaçtığı uyarılmanın çocuklarda büyük kötü kurdun tekrar geri geleceğine yönelik endişeler yarattığını gözlemlemiştir.

Çocuklar için korku öykülerinin yetişkinlere yönelik olanlardan ayıran önemli farklardan birisi de kanlı sahneler, cinsellik ve küfür gibi çocuklarda olumsuz etkilere yol açacak sahnelere yer

verilmemesidir. “Bu tür kitaplarda gerilim yaratılır ancak okur, kanlı ayrıntılar, açık bir şiddet ve her türlü çarpıtılmış cinsel unsurdan uzak tutulur” (Loer, 1995: 324).

Gerçekçi betimlenen korkular çocuklarda travma yaratabilir. Bu sebeple çocuk gerçekliğine uygun fantastik unsurların ya da mizahın korku türünün içinde yer alması daha uygundur. “Mizah, bir tampon görevi görür ve korkunun psikolojik bir travma olarak tecrübe edilmemesini sağlar” (Hood, 1997). Yine de mizah, korkutucu olanı tamamen aptalca ya da karikatürize göstermemelidir. Korkutucu öğelerin o kadar da korkutucu olmadığı bu şekilde gösterilmesi gerçekte işlevsel değildir. Çocukları kitaba bağlayan heyecan ve merak duygularının yok olmasına ya da kötülüğün yenilgisini içselleştiremeyecek duruma getirerek eserin sığılmasına neden olabilir.

Korku edebiyatının önemli ismi olan yazar Clive Barker, korku içerikli kurgusal eserlerin en önemli değerlerinden birisinin bir insanın iyi olması, bir yaratığın kötü olması gibi klişeleri ters yüz etmesi olduğunu belirtmiştir (URL-2, 2016). Bu fikir, çocuğa, belirli bir noktaya kadar hayalet, öcü, cadı, vampir, yatağın altındaki canavar vb. korkuların sembolü olan varlıkların gerçek hayatta bir korku kaynağı olmayacağını göstermesi bakımından önemlidir. Böylece çocuğun yaşadığı gerçekliği doğru algılaması ve korkularıyla yüzleşmesi daha kolay bir hale gelebilir. Korku öyküleri bu bağlamda bazı şeylerin aslında görüldüğü ya da düşünüldüğü gibi olmadığına dair önemli fikirler içermektedir. Neil Gaiman’ın eseri Coraline’da annesine benzeyen cadı, onun her isteğini yerine getirmesine rağmen daha sonra küçük Coraline’ı yemek istemiştir. Yine Gaiman’ın Mezarlık Kitabı’nda başkahraman Bod Owens’in anne babası hayalet, koruyucusu bir vampir, öğretmeni ise bir kurt adamdır.

Korku öyküleri, giderek özgürlüğü ve bağımsız hareket etme becerisi cendereye alınan çocukların macera arayışını ve merak duygusunu tatmin etmesi için güvenli bir ortam sağlamaktadır. Furedi (2010), bilimsel olup olmadığına bakılmadan her şeyi tehlike kaynağı olarak görüp risk olarak değerlendiren toplumların insan potansiyelini küçümseyen bakış açısını eleştirmektedir. Korku kültürü olarak adlandırılan bu yapıda sürekli denetim altında tutulan çocukların bağımsız hareket etme ve karar alma yetenekleri geri kalmaktadır:

“Bu totaliter güvenlik rejimi, çocuğun potansiyelinin gelişimine en büyük zararı verir. Oyun oynamak, hayal kurmak hatta yaramazlık yapmak, tarihte toplumun ilerlemesini sağlamış olan macera duygusunu geliştirir. Macera duygusunu ve azmini yitiren bir toplum bundan büyük zarar görür ve çocuğun toplumsallaşmasından anlaşılan şeyin çocuğun belirli korkuları öğrenmesi olduğu bir toplumda bunun gerçekleşmesi çok zordur (Furedi, 2010: 169-170).”

Korku kültürü, günümüzde çocukların yaşayarak öğrenmesi gereken pek çok şeyi risk kategorisinde değerlendirmeye başladığı için bir taraftan da öğretici yanı ağır basan kitapların ortaya çıkmasını teşvik etmektedir. Korku öyküleri ise bu kültür içinde çocukların mahrum bırakıldıkları merak duygularını tatmin edecek yolları açmada ve onların ürpertili bir heyecan duyarak hayatla ilgili yeni şeyler keşfetmelerini gerçek hiçbir tehlikeye atılmadan sağlamada yeni bir rol üstlenmektedir.

Nitelikli korku öyküleri, çocukların çeşitli tehlike ve korkuları gerçekten yaşamak zorunda kalmadan ve okuma zevki duyarak tecrübe etmelerini sağlamaktadır. Bu öyküler, çocuklara, korkularının ve hayatla ilgili sorunlarının üstesinden nasıl gelebileceklerine dair fikir çeşitliliği ve tecrübe kazandırır. Bu tür kitaplar, çocukların terk edilme, anne - baba / koruyucu kaybı, doğaüstü varlıkların tehdidi gibi temel korkularını tanımalarını ve bunlar üzerinde kontrol sağlamaya yönelik çabalarını olgunlaştırır. Bu durum, bir bakıma karanlıktan korkan bir çocuğa karanlıktan korkacak bir şey olmadığını söylemek (öğretmeye çalışmak) yerine o çocuğun elinden tutup ona karanlıkta hiçbir şeyin saklanmadığını ve karanlığın ona zarar vermeyeceğini kendi gözleriyle görmesini sağlamaya benzerdir.

Türk Çocuk Edebiyatında Korku Öykülerinin Yer Bulamamasının Temel Nedenleri

Korku öykülerinin Türk çocuk edebiyatında yaygın şekilde görülmemesinin farklı nedenleri bulunmaktadır. Yazar Hanzade Servi, türün Türk çocuk edebiyatında gelişmemesini iki temel nedene bağlamaktadır. Bunlardan ilki, türün yetişkinler tarafından saçma görülmesi, ikincisi ise yazarların kendilerine bu konuda otosansür uygulamasıdır (URL-3, 2016). Bu bölümde, çocuklar için korku öyküleri kaleme alan Servi'nin bu görüşlerinin yorumlanmasıyla birlikte korku öykülerinin ortaya çıkışını engelleyen diğer unsurlar üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Yetişkinlerin korku öykülerinin içeriğini saçma ve öğreticilikten uzak bulması, bu öykülerin yaygınlaşmamasıyla ilgili önemli bir sorun olarak görünmektedir. Bununla beraber bu öykülerin saçma olduğu düşüncesinin bulanık bir akıl yürütme sonucunda ulaşılan bir yargı olduğu söylenebilir. Saçmadan kasıt, kitabın içeriğindeki unsurların çocuk tarafından bir anlam değeri yüklenemeyecek kadar çarpıtılmış veya bozulmuş olması ise bu sıfatın sadece korku öyküleriyle ilişkili görülemeyeceği açıktır. Çocuk edebiyatının pek çok farklı türündeki niteliksiz esere de bu sıfat kolaylıkla yakıştırılabilir. Eğer saçma kavramıyla çocuk gerçekliğinden uzaklaşma kastediliyor ise Türk çocuk edebiyatında hâlâ etkisini sürdüren ve 19. yüzyıl çocuk edebiyatından miras kalan otoriter eğilimli kitaplardaki *gerçek çocuk* karakterlerin de ancak bir korku kitabındaki hayaletler kadar gerçek olduğu hatırlanmalıdır. Üstelik böyle çocukların gerçek olduğunun sanılması, bir çocuk için hayaletlerin gerçek olduğunun sanılmasından daha sakıncalı olabilir. Karikatürize, iki boyutlu ve çocuk gerçekliğine uymayan kahramanları sunan bu kitaplar, çocukların gelişimlerine yönelik daha zararlı örnekler ve iletiler barındırabilir. Elbette korku kitapları da yetişkinlerin düşündüğü şekliyle saçma olabilir ancak bu, türe özgü bir durum kabul edilemez. Saçma, korku olsun ya da olmasın niteliksiz her türde esere yakıştırılabilecek oldukça genelleyici bir sıfattır.

Türkiye’de çocuğu nitelikli edebî eserlerle buluşturması gereken aile ve öğretmen kanallarının sorunlu oluşu, korku gibi farklı türlerde eserlerin yayımının önündeki önemli engellerdendir. Öğretmenler, çocuk edebiyatını var eden temel ilkeleri göz önünde tutma ve çocuk edebiyatındaki

değişimleri takip etme konularında sıkıntı yaşamaktadırlar. Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatı yazarı deyince ilk olarak akıllarına Ömer Seyfettin gelmektedir. Öğretmenlerin en son okudukları çocuk edebiyatı eserleri de Kaşığı, Çocuk Kalbi ve Yalnız Efe'dir (Büyükkavas Kuran ve Ersözlü, 2009). Öğretmenler ve öğretmen adaylarının çocuk kitaplarında didaktik bir ruh aramaları ve kitapların öğreticilik özelliğine vurgu yapmaları (Maltepe, 2009; Yazıcı Okuyan, 2009) çocuk edebiyatının tür ve konu bakımından sınırlı bir bakış açısına hapsedilmesine neden olmaktadır. Diğer yandan kitabın ihtiyaç listesinde çok gerilerde bulunduğu Türkiye'de ailelerin ise sadece dörtte biri çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak için uğraşmaktadır (Gönen, 2007). Ailelerin, kitap okumanın faydası olarak en başta "bilgiyi arttırması"nı göstermeleri de (Topçuoğlu Ünal ve Yiğit, 2014: 318) kitaplardan yukarıda bahsedilen didaktik ruhun beklendiği bulgusunu desteklemektedir.

Bu iki kanalın yarattığı sorunlar, Türk çocuk edebiyatında önemli bir çelişkiyi de doğurmaktadır. Yazarlar, kitapla çocuk arasındaki eşik bekçileri olan aile, devlet ve öğretmenlerin yarattığı darboğazdan dolayı eserlerini okutabilmek adına kendilerini belirli sınırlar içine çekmekte ya da kendilerine sansür uygulamaktadırlar. Yayınevleri de benzer şekilde eşik bekçilerinin talepleri doğrultusunda eserleri yayımlamaktadırlar. Bu da korku öyküleri gibi ana akım çocuk kitabı türlerinden ayrılan, klasik niteliği olmayan ya da öğreticilikten kaçınan türlerin yaygınlaşmasını engellemektedir.

Türk çocuk edebiyatında korku öykülerinin görmezden gelinmesinin bir diğer sebebi ise Türk çocuk edebiyatındaki hâkim çocuk imgelerinin korku öykülerinde rastlanan çocuk imgesi ile uzlaşamamasıdır. Türk çocuk edebiyatının ortaya koyduğu çocuk karakterler, genellikle masum ve asil / kurtarıcı çocuk imgesi tarafından şekillendirilmektedir. Ortaya çıkışı Batı'da Rousseau'ya uzanan masum çocuk fikri, Sorin (2005)'e göre faydasına olacak şeyleri kendisinin değil, yetişkinlerin belirlediği çocuktur. Yetersiz, savunmasız ve bağımlı görülen çocuk, yetişkinler tarafından biçimlendirilmeye hazır boş bir levhadır. Türkiye'de de paternalist bir bakış açısıyla biçimlendirilen çocukluk algısı da temelde koruyucu, müdahaleci ve vesayetçi bir düzlemde oluşmuştur (İnal, 1999). Yine Türk çocuk edebiyatı içinde kendine önemli yer bulmuş olan asil / kurtarıcı çocuk da masum çocuk gibi iyi / olumlu yönüyle ortaya konulur. Bu çocuk, başkalarının iyiliği için kendini feda eder ve sıklıkla omuzlarına yetişkin sorumluluğu alır. Türk çocuk edebiyatı içinde özellikle Kemalettin Tuğcu, asil / kurtarıcı çocuk imgesinin önemli bir yer tutmasını sağlamıştır.

Şirin (2012: 164-165)'e göre, "iki döneme ayrılabilen olan Cumhuriyet Dönemi Türk çocuk edebiyatında 1970'lerin başına kadar süren ilk dönemde çocuğu eğiten kitaplar, çocuk edebiyatı olarak düşünülmüştür. İkinci dönemde de idealize çocuk anlayışı hâkimdir ve çocuk edebiyatı, babanın elçisi görevini sürdürmüştür. 1980 sonrası, çocuk öznenin edebiyatı yavaş yavaş dile getirilmeye başlansa da çocuğun malzeme ve nesne olduğu, eğitilmesi gereken bir varlık olarak algılandığı çocuk anlayışı, 1970 sonrası çocuk yayınlarının da hâkim karakteri olmayı sürdürmüştür." Türk çocuk edebiyatının çocuk

özneye yönelik son dönem verimlerine rağmen çocuğun yetişkinler tarafından eğitilmesi gereken edilgen bir varlık olarak göz önüne alındığı eserler, çocukla ilgili gerçek hayata yönelik pek çok soruna dair kısıtlamayı da peşinde getirmektedir. Korku öyküleri de hâkim çocukluk imgelerinin kısıtlamaları sonucu girilmeyen yasak bir bahçe durumundadır. Pek çok nitelikli korku öyküsünde çocuk öznenin karakter gelişimi yetişkinlerin yanında ve onlarla beraber değil tam aksine onların yokluğunda sağlanır. Bu tür öykülerde ebeveynler ölmüş, çocuk koruyucusundan uzak düşmüş ya da başka bir şekilde yalnız kalmıştır. Bu yönüyle yetişkinler, pek çok diğer çocuk kitabındaki gibi çocukla hayat arasında bir arabuluculuk görevi üstlenmezler. Korku öykülerinde hayat karşısında yalnız kalan çocuklar, asil / kurtarıcı çocuk gibi üstlerinde ağırbaşlı bir yetişkin sorumluluğu taşımaz ve idealize de edilmemişlerdir. Çocuğun ebeveyn / koruyucu desteğinden mahrum, kendi ayakları üzerinde betimlenmesiyle korku öyküleri, daha ziyade geleneksel masalların mirasını devam ettirir ve kimi zaman hayatın sert yüzüyle nasıl mücadele edileceğine dair çocuklara önemli ipuçları verir.

Çocuk edebiyatında korku öykülerinden uzak durulmasına yol açan bir başka durum da korkunun şiddetle iç içe ya da birbirlerinin ayrılmaz parçası olduğu yanılgısıdır. Sanılanın aksine şiddet, korku türü için kesinlikle bir zorunluluk değildir. Hood (1997)'a göre, "şiddet, korku türünden çok suç türüne giren eserlerin bir özelliğidir. Sadece ölüm ya da insan korkularına eğilen diğer türler kadar şiddete yer vardır ve şiddet türün tanımında olan bir özellik değildir." Çocuklar için korku öyküleri kaleme alan R. L. Stine'in Goosebumps serisinde şiddet sahneleri hemen hemen bulunmamaktadır. "Bu seride nadiren ölüm veya ciddi yaralanmalara yer vardır. Öykülerde korkunun kendisinden ziyade karakterlerin yüzleştikleri korku algılarına güçlü bir vurgu mevcuttur" (Rearick, 2012: 2).

Korku öykülerine olan edebî bir ilgisizlik ve bu öykülerin edebî kıymetinin çok yüksek olmadığı düşüncesi, bu tür kitapların yaygınlaşamamasının bir başka sebebi olarak düşünülebilir. Genel olarak Türk edebiyatı çerçevesinde değerlendirildiğinde bu türe olan ilginin düşük olmasının altında yatan temel nedenlerden belki de en önemlisi, "cumhuriyetin ilanından sonra akılcılığa dönük aydınlanmacı bakışın etkisiyle bu bakış açısının tam zıddı kaynaklardan beslenen korku edebiyatının uzun yıllar göz ardı edilmesidir" (Türkeş, 2005). Sonuç olarak Türk edebiyatında örneklerine rastlansa bile 90'lı yıllara kadar korku türü yerleşememiş ve istikrarlı bir biçimde gelişememiştir (Uğur, 2011). Bu durumda popüler edebiyatın Türkiye'de en verimsiz sahalarından birisi olan korku türünde çocuk okura yönelik eser üretilmemesi şaşırtıcı değildir. Benzer bir ilgisizlik Batı çocuk edebiyatında da görülmüştür. Batı'da 90'lı yıllarda Goosebumps serisinin satışları ve kazandığı büyük ticari başarıya rağmen bu tür korku öyküleri, kaliteli bir edebiyat ürünü olarak düşünülmemiştir.

Türk toplumunda çocukların özerk benlik ve özgürlük gelişimlerini engelleyen baskıcı ailelerin tutumları, korku kavramının toplumsal düzeyde algılanışı üzerinde önemli bir etki yaratmaktadır. Bu durumun da çocuk okura yönelik korku öykülerinin üretilmesiyle yakından ilgili sonuçları olmaktadır. Öztürk (2007: 23-24)'e göre, toplumda çocuğu baskılama ve korkutma türlerinden bazıları şunlardır:

“Cinselliğe ve doğaya ilişkin sorulara karşı ayıplayıcı, suçlayıcı, korkutucu tutumlar; çocuğun atılğan devingenliğine karşı çeşitli cezalar, korkutmalar, çocuğun şaka olarak algılamadığı iğdiş etme tehditleri; dinsel, yarı dinsel korkutmalar (Allah çarpar, cin çarpar gibi ifadeler ve öcü, şeytan ve birçok ürkütücü soyut kavram. Özellikle alışılmış yaşam yerinin dışına çıkmaya ya da yeni bir şeyi, yeri keşfetmeye karşı olan korkutmalarla çocuğun çevresinin çapını genişletmesinin önlenmesi.); yetke nesnelere karşı korku aşılama tutumları (baba korkusu, üst korkusu, devlet korkusu, Allah korkusu).”

Şüphesiz, korkunun eğitsel bir sopa olarak kullanılması doğru değildir. Yine de ilk bakışta buna benzer korkutma türlerini çocuk eğitiminde kullanan bir toplumda korku öykülerinin yaygınlaşmaması ilginç görülebilir. Oysa korku öykülerinin hedefleri ve ürettiği çocuk imgesi, toplumun bu tür korkuları kullanarak elde etmeyi amaçladıklarından tamamen farklıdır. Toplumda yaygın olarak görülen, çocuğun özerk bir birey oluşuna ve özgürlük sahasına sınır koyucu bu tür korkuların kitaplar aracılığıyla daha da köpürtüleceği endişesinin aileleri, öğretmenleri veya çocuğun diğer koruyucularını tedirgin etmesi doğaldır. Öte yandan bu tür korkularla sindirilmeye çalışılan çocukların korku sembolleriyle yüzleşen ve onların üstesinden gelen özerk benlik duygusu gelişmiş, özgür hareket eden, macera arayışında bir kahramanı model olarak görmelerini farklı gerekçelerle sakıncalı bulanlar da olacaktır. Çünkü bu kitapların kaleme alınmasındaki amaçlardan birisi de çocuğun korkularıyla sıkıştığı cenderesinden çıkmasını desteklemektir. Bu da korkunun toplum elindeki eğitsel sopa etkisini yitirmesine neden olacak bir gelişmedir. Korku öyküleri, önemli ölçüde buna benzer kısıtlayıcı ortamlara bir meydan okumayı içerir ve gerçek bir travmatik deneyime maruz kalmadan çocuğun özgürlük sahasını genişleterek korkularıyla yüzleşmesini, onları tanımasını ve onların üzerinde denetim kurmasını amaçlar. Sonuç olarak da korku öyküleri, kitap aracılığıyla özerk benliğinin gelişimini ve özgürlük duygusunun yaşanmasını destekler.

Sonuç

Günümüzde çocuklara yönelik korku öyküleri, Batı’da geniş bir okur kitlesine sahiptir. Türk çocuk edebiyatında ise Batı çocuk edebiyatından farklı olarak korku öykülerinin birkaç tekil denemeden çıkarak yaygın bir kabule ve okur kitlesine erişmesini engelleyen yapısal sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların bir bölümü şüphesiz genel anlamda herhangi bir çocuk kitabının alınıp okunmaması için de geçerlidir. Bununla beraber korku öykülerinin karşı karşıya kaldığı daha özel sorunların mevcut olduğu görülmektedir. Türkiye’de çocuğu kitapla buluşturan en önemli eşik bekçileri olan aileler ve öğretmenler, bu tür öykülerin çocukla buluşmasına karşı dirençli görünmektedirler. Bu direnç, kısmen birtakım ön yargılardan kısmen de çocuk gerçekliğinden uzağa düşen bir çocuk edebiyatı algısından beslenmektedir. Bu durum, ister istemez yazarların korku öykülerine karşı tutumlarını da şekillendirmektedir. Korku gibi Türk çocuk edebiyatında ana akım dışında sayılabilecek türlere dirençli eşik bekçilerini aşabilmek için yazarlar, yaratıcılıklarını başarısını daha önce ispatlamış şablonlar

üzerinden ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Bu durum da bir bakıma geleneksel şekilde masum veya asil / kurtarıcı çocuk imgesinin yer bulduğu, çocuğun her şeyden önce yetişkinler tarafından eğitilmesi gereken bir varlık olduğu düşüncesiyle hazırlanan kitapların yayımını desteklemektedir. Korkunun çocuklar için yararsız, şiddetle iç içe ve edebî kıymeti düşük bir tür olduğu inancı da korku öykülerinin kaleme alınması ve çocukla buluşturulmasında önemli bir engel olarak durmaktadır. Toplumsal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise özellikle baskıcı ailelerde çocukta davranış değişikliği yaratmak için korkunun bir araç olarak kullanılmasının korku öykülerinin çocukla buluşturulmasına yönelik birtakım kaygıları tetiklediği düşünülmektedir.

Bilindiği üzere 20. yüzyıldan itibaren çocuklar ve yetişkinler, modern çağlardan önce olduğu gibi yine benzer şekilde ortak bir enformasyon sahasını paylaşmaya başlamıştır. Çocukların her gün televizyonda seyrettikleri savaş, hastalık, cinayet veya trafik kazası haberleri, onlar için okudukları herhangi bir kitaptan çok daha korkutucu ve yıkıcı etkilere sahip olabilir. Korku öykülerinin ise televizyon haberleri gibi çocukları dehşete düşürme ve bu dehşete zamanla alıştırma işlevi yoktur. Bu tür eserlerde, çocukların yeni şeyler keşfetme ve merak duyguları, heyecan duyacakları bir atmosfer aracılığıyla uyarılır. Çocuklar kimi zaman korkularının sembolü olan varlıkların yenilgisine şahit olurlar kimi zaman da onların aslında o kadar da korkutucu olmadığını hatta dost olabileceğini fark ederler. Her durumda bu öyküler, çocukların kendi korkularını keşfetmelerine, onlar üzerinde kontrol sağlamalarına ve hayatla ilgili yeni değerler kazanmalarına yardımcı olabilir. Korku öyküleri, bir anlamda geleneksel masalların geçmişte üstlendiği rolü, çocuk gerçekliğini hesaba katarak üstlenmektedir.

Kaynaklar

- Beydili, C. (2004). *Türk mitolojisi ansiklopedik sözlük*. (çev. E. Ercan). Ankara: Yurt Kitap – Yayın.
- Büyükkavas Kuran, Ş ve Ersözlü Z. N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 1-17.
- Campbell, J. (1995). *İlkel mitoloji tanrının maskeleri*. (çev. K. Emiroğlu). Ankara: İmge Kitabevi.
- Clasen, M. (2010). The horror ! the horror ! . *Evolutionary Review*, 1 (1), 112-119.
- De Rijke V. (2004). Horror. P. Hunt (Ed.), *International companion encyclopedia of children's literature vol. 1* (ss. 506-518). London and New York: Routledge.
- Dekker, R. & Röling, H. (2004). Fear. P. S. Fass (Ed.), *Encyclopedia of children and childhood in history and society vol. 1* (ss. 353-356). New York: Macmillan.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eliade, M. (2001). *Mitlerin özellikleri*. (çev. S. Rifat). İstanbul: Om Yayınevi.
- Fromm, E. (1992). *Rüyalar, masallar, mitoslar*. (çev. A. Arıtan ve K. H. Ökten). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Furedi, F. (2014). *Korku kültürü risk almamanın riskleri*. (çev. B. Yıldırım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gönen, M. (2004). Öğretim boyunca okuma alışkanlığı. *Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Toplantısı* (ss. 59-96). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Hahn, D. (2015). Horror. *The Oxford companion to children's literature* (ss. 290). New York: Oxford University Press.
- Hood, K. E. S. (2008). *On beyond boo! horror literature for children*. Indiana University of Pennsylvania, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Hood, R. (1997). A playground for fear: horror fiction for children. Children's Book Council Conference. İnternette 20.01.2016'da <http://www.roberthood.net/scribbls/children.htm> adresinden alınmıştır.
- İnal, K. (1999). Paternalist politikanın ideal Türk çocuğu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 195-212.
- Loer, S. (1995). Horror stories. A. Silvey (Ed.), *Children's books and their creators* (ss. 324-325). New York: Houghton Mifflin.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 12 (21), 398-412.
- Marcovitz, H. (2013). *R. L. Stine (Who wrote that?)*. New York: Chelsea House.
- Martin, L. (2008). Violence. D. Haase (Ed.), *The Greenwood encyclopedia of folktales and fairytales* (ss. 1013-1016). London: Greenwood Press.
- Mercurio, M. L. ve McNamee, A. (2008). Monsters that eat people- oh my! selecting literature to ease children's fears. *Dimensions of Early Childhood*, 36 (2), 29-38.
- Muir, J. K. (2007). *Horror films of the 1980's*. Jefferson: McFarland.
- Nikolajeva, M. (2008). Children's literature. D. Haase (Ed.). *The Greenwood encyclopedia of folktales and fairytales* (s. 185-194). London: Greenwood Press.
- O'Sullivan, E. (2010). *Historical dictionary of children's literature*. Lanham: Scarecrow Press.
- Öztürk, M. O. (2007). Çocukta özerk benlik ve özgürlük duygusunun gelişimi. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss.21-26). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Paulsen, S. (1995). Kid's stuff: Australian children's horror fiction. Bloodsongs, 5. İnternette 20.01.2016'da http://www.eidolon.net/steven_paulsen/pulse5.html adresinden alınmıştır.
- Preuschoff, G. (1998). *Çocukların içindeki korkular*. (çev. Ö. Schulze). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Rearick, Z. (2012). *R. L. Stine and contradictory gender epistemologies in the postmodern children's serial*. North Carolina: University of North Carolina Wilmington, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Russell, D. L. (2001). Fairy tales. B. E. Cullinan ve D. Goetz Person (Ed.), *The Continuum encyclopedia of children's literature* (ss. 271-273). New York: Continuum International Publishing Group.
- Smith, G. N. (1996). *Writing horror fiction*. London: A & C Black.
- Sorin, R. (2005). Changing images of childhood - reconceptualising early childhood practice. *International Journal of Transitions in Childhood*, 1, 12-21.
- Susina, J. (2004). Children's Literature. P. S. Fass (Ed.), *Encyclopedia of children and childhood in history and society vol. 1* (ss. 178-185). New York: Macmillan.
- Şirin, M. R. (2012). *Dersimiz çocuk*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tekşan, K., Acar, F. & Yiğit, M. S. (2012). Çocuk edebiyatı eserlerine çocukların penceresinden bakış. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 937-945). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Türkeş, A. Ö. (2005, 18 Ekim). Korkuyu çok sevdik ama az ürettik, *Radikal Kitap*. s. 16-17.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Yiğit, A. (2014). Çocuklarda okuma kültürünün oluşmasında ailenin etkisi. *International Journal of Language Academy*, 2 (4), 308-322.
- Trousdale, A. (1989). Who's afraid of the big, bad wolf?. *Children's Literature in Education*, 20 (2), 69-79.
- Uğur, V. (2012). 1980 sonrası Türkiye'de popüler roman. *Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri* (ss.418-430). Adana: Çukurova Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Uğurlu, E. (2012). *Türk dünyasında ninni*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Ungan, S. (2008). *İşlevsel yönleriyle ninniler*. Ankara: Pegem Akademi.

URL-1, <http://shop.tudem.com/epanel/upl/korku2014sartname.pdf>. 28.02.2016.

URL-2, <http://www.clivebarker.info/ints87b.html>. Interviews 1987 (Part Two). 26.01.2016.

URL-3, <http://hanzades.blogcu.com/korku-kitabi-yazmaya-korkmak/19664431>. Korku kitabı yazmaya korkmak. 26.01.2016.

Yazıcı Okuyan H. (2009). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (18), 135-159.

Yörükoğlu, A. (2002). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.